

Osman Kapani (1915-1981)

Gazeteci, Siyasetçi, Hukukçu, DP İzmir Milletvekili.

Gazeteci, Hukukçu, Siyasetçi, DP İzmir Milletvekili olan Osman Kapani, 1 Ocak 1915'te İzmir'in Konak ilçesinin Pazaryeri Mahallesi'nde doğmuştur. Babası İzmir'in ünlü tüccarlarından Tahir Bey, annesi Emine Mediha Hanım'dır. Ünlü siyaset bilimci ve yazar Prof. Dr. Münci Kapani'nin de ağabeyidir. 1935'de Galatasaray Lisesinden mezun olan Kapani, 1938'de İstanbul Hukuk Fakültesini bitirmiştir. Ardından doktorasını yapmak üzere Fransa'ya, Sorbonne Üniversitesi Hukuk Fakültesine gitmiştir. Ancak kısa bir süre sonra İkinci Dünya Harbi'nin çıkması üzerine bir sene Paris'te kaldıktan sonra Türkiye'ye dönmüştür. 1944 senesinden itibaren İzmir'de serbest avukatlık yapmaya başlayan Kapani, aynı yıl ilk eşi Emine Necla Hanım ile evlenmiş, ancak bu evlilik uzun sürmemiş, 1949'da sona ermiştir. Avukatlığın yanı sıra birçok gazete ve dergide hukuki ve siyasi yazılar da yazan Kapani, İzmir'in ünlü *Demokrat İzmir Gazetesi*'nde başyazarlık yapmıştır.

Türkiye'deki iç ve dış gelişmelerin etkisiyle 1945'den itibaren Cumhuriyet Halk Partisine karşı kurulan muhalefet partileriyle başlayan çok partili hayat döneminde 7 Ocak 1946'da kurulan Demokrat Parti (DP) ile siyasete giren Kapani, İzmir'den DP'ye katılan ilk isimler arasında yer almıştır. DP'ye katılışında Antalya milletvekili Cemal Tunca'nın desteği olmuş ve onun sayesinde DP'nin ileri gelenleri ile tanışmıştır. 12 Şubat 1946'da kurulan DP'nin İzmir İl Teşkilatı Başkanı Dr. Ekrem Hayri Üstündağ ile birlikte DP'nin İzmir kurucuları arasında yer almış, DP İzmir Merkez İlçe İdare Kurulu üyeliği yapmıştır. Yıllar sonra gazeteci Nazlı Ilıcak'a verdiği röportajda o günleri şöyle anlatmaktadır: *"Yedek subaylık görevim henüz son bulmadığı için partiye üye olduğumda üzerimde hala asker üniformam vardı. Buna rağmen rahmetli Dr. Ekrem Hayri ile kolları sıvamış, aldığımız görevi yerine getirmek için çaba harcamaya başlamıştık. Zor işti bu. Serbest Fırka tecrübesi hafızalardan silinmediğinden girişimlerimiz başarısız kalıyordu. Kuşku ve tereddütler vatandaşı dikkatli ve müteyakkız olmaya zorluyordu. Son çare Sayın Celal Bayar'ın İzmir'e gelmesiydi. Bunu temin ettik. Dikenli yollar ayıklandı, zihinlerdeki istifham çözüldü. DP İzmir ve Ege'de kurulmakla kalmadı, bir çiğ gibi büyüdü ve halkla bütünleşti. Her zaman tekrar ederim. Siyasi bir varlık İzmir'e egemen olursa Ege'ye hükmeder, Ege'ye egemen olursa Türkiye'nin hükmü demektir."*

DP, İzmir'de hızla örgütlenmiş ve İzmir halkının teveccühünü kazanarak "DP'nin Kalesi" olarak adlandırılmaya başlamıştır. İzmir bu özelliğini "Gizli oy, Açık sayım" ilkesinin ilk kez uygulandığı 14 Mayıs 1950 seçimlerinde göstermiş ve % 56,7 ile DP'yi desteklemiştir. Seçimler çoğunluk sistemine göre yapıldığı için, seçime 17 adayla giren DP listesindeki bütün isimler milletvekili seçilmiştir. Bunlardan birisi de İzmir DP teşkilatının en aktif üyelerinden olan Osman Kapani'dir.

Kapani, 188.043 oy ile seçilmiş ve seçim tutanağını 17 Mayıs 1950'de alarak 22 Mayıs 1950'de Meclise gelmiştir. Milletvekili sicil numarası 1727'dir. Seçim Tutanağı 5 Haziran 1950'de TBMM'de onaylanmıştır. IX. Dönem TBMM'de Dış İşleri Komisyonu'nda görev alan Kapani, ayrıca Pasaport Kanunu ve Konsolosluk Kanunu konularında kurulan geçici komisyonlarda da çalışmıştır. 1950-1954 yıllarında Avrupa Konseyine katılan Türk Heyetinde yer alan Kapani, 1953 yılında Konseyin Başkanvekilliğine seçilmiştir. Meclis Genel Kurulu'nda hükümet programı, bütçe görüşmeleri, seçim tutanakları, Almanya ile harp durumuna son verilmesi hakkındaki kanun teklifi, gayrimenkullere saldırıların kaldırılmasına dair kanun teklifi, turistik otel inşası için İstanbul Belediyesi tarafından Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığına devredilecek arsa hakkındaki kanun teklifi gibi değişik konularda 10 konuşması vardır. Bu konuşmalarda

hükümetinin icraatlarını ayrıntılarıyla savunan açıklamalar yaptığı dikkati çekmektedir.

X. Dönem TBMM seçimleri 2 Mayıs 1954'de gerçekleşmiştir. Milletvekili sayısının arttırılması nedeniyle İzmir'in milletvekili sayısı da 20'ye çıkarılmıştır. Önceki seçimde olduğu gibi İzmir DP'ye tam destek vermiş ve DP'nin bütün adayları seçilmiştir. Bu seçimlerde de yine İzmir'den D.P. listesinden aday olan Kapani, 231.011 oyla ikinci kez İzmir milletvekili olmuştur. 5 Mayıs 1954'te aldığı seçim tutanağı ile 14 Mayıs 1954'te Meclis'e katılmıştır. Dönem içinde yine Dış İşleri Komisyonu'nda çalışmıştır. III. Menderes Hükümetinde 17 Mayıs 1954-9 Aralık 1955 tarihleri arasında Devlet Bakanı olarak yer almıştır. Meclis Genel Kurulu'nda 6 konuşması vardır. Konuşmaları daha ziyade çeşitli konularda, özellikle bütçe görüşmelerinde hükümetten istenilen açıklamalara Devlet Bakanı olarak cevap niteliğindedir.

XI. Dönem TBMM 27 Ekim 1957'de yapılan erken genel seçimleri sonucunda oluşmuştur. Muhalefetin bütün gayretlerine rağmen DP % 47.70 oy ile iktidarını devam ettirebilmişse de 1954 seçimlerine göre oy kaybına uğramış, ana muhalefet partisi olan CHP ise % 40.82 oy ile iktidar partisinin hemen arkasında yer almıştır. 1957 seçimlerinde üçüncü kez İzmir DP listesinden aday olan Osman Kapani, 217.727 oyla tekrar milletvekili seçilmiştir. Seçim tutanağı 29 Ekim 1957'de onaylanmıştır. Dönem içinde Mecliste Dış İşleri ve Anayasa Komisyonlarında görev almıştır. Meclis Genel Kurulu'nda Dış İşleri Bakanlığı'nın 1959 ve 1960 yıllarına ait bütçe görüşmeleri ile ilgili sadece 2 konuşması bulunmaktadır.

27 Mayıs 1960 sabahı TSK adına Albay Alparslan Türkeş tarafından okunan bildiri ile ordunun DP hükümetine el koyduğunu açıklamasıyla Türkiye Cumhuriyeti'nde ilk askeri müdahale gerçekleşmiştir. Bildirinin ardından kurulan Org. Cemal Gürsel Başkanlığındaki Milli Birlik Kurulu'nun ilk icraatı Cumhurbaşkanı başta olmak üzere DP'li hükümet üyelerini ve milletvekillerini gözaltına alınmalarını sağlamak olmuştur.

İlk gün Ankara'da gözaltına alınarak Harp Okulu'na götürülenler arasında [Osman Kapani](#) de bulunmaktadır. O günü sonradan Nazlı Ilıcak'a şöyle anlatacaktır: *"23 Mayıs 1960 günü rahmetli Nazlı Tıbar'la birlikte davet edildiğimiz Uzakdoğu'daki Antikomünist bir toplantıya gitmek üzere hazırlıklarımızı tamamlamıştır. Uçak biletlerimiz alınmış, otellerde yerlerimiz ayrılmıştı. Fakat bir gün evvel Uzakdoğu yerine Harp Okulu'na gittik. İhtilal sabahı süngülü bir Harp Okulu öğrencisiyle birlikte gelen bir binbaşı tarafından evimden alındım. İhtilali duyar duymaz ufak bir çanta içine lüzumlu eşyalarımı koyup beklemeye başlamıştım. Ankara'daki evimde daima misafir bulunurdu. O gün de misafir arkadaşımın "Boşuna telaş ediyorsun, sorumlu bir mevkide değilsin, sana niçin dokunsunlar?" sözünü tebessümle karşıladım. Zira ihtilal tarihlerini okuduğumdan ihtilalcilerin felsefelerini gayet iyi bilirdim."*

Yargılamaların Yassıada'da yapılacağıının belirlenmesinden sonra bütün DP'ler gibi [Osman Kapani](#) de adaya nakledilmiştir. Yassıada'ya nakiller 5-17 Haziran 1960 tarihleri arasında tamamlanmıştır. Yassıada'daki 244 numaralı sanık olan [Osman Kapani](#)'nin resmi tevkif tarihi 10.9.1960'tır. Zor şartlar altında geçen Yassıada günlerini Kapani şöyle anlatmaktadır: *"Yassıada... Keşke olanları hafızamdan silebilsem. Keşke anılarımı kafamdan söküp atabilme imkanlarına kavuşsam.. Hürriyetime kavuştuktan sonra bana birçok yakınlarım orada neler olduğunu anlatmamı istediler. Uzun müddet bir şey anlatmamak için dayandım. Zira anlatacaklarım yüzkarasıydı. En hafifinden tatsız, üzüncü anılardı. Hakaretin çeşitleri yapılmış, kötü muamelelerin bin bir türlü uygulanmıştı. Gün olmadı ki bir tutuklu süngü ile dürtüklenmesin ve eski bir bakan yumruklanmasın... Yassıadayı unutmak ve unutturmak hatırlatmaktan çok daha iyi. Yassıada... Unutmak lazım dedim; bizler için, herkes için... İçimizde en ufak ölçü almadan, kan gütmekten bize reva görülenleri geçmişin karanlık dehlizlerine gömmek... Böylesi daha iyi..."*

Gözetim altına alınarak Yassıada'ya getirilen DP'lilerin yargılanmasını sağlayacak Soruşturma Kanunu ancak 19 Haziran 1960'da çıkmıştır. 26 maddelik kanuna göre, sabıkların yakınları da mal beyanına tabi tutulabilecek ve yurt dışındaki servetler geriye getirilebilecek, duruşmalar aleni ve aralıksız yapılacak, sanıklar 3 avukat tutabileceklerdir.

DP'lilerin Yassıada'ya nakledilmesine rağmen tarihi duruşmaların nerede yapılacağına dair karar hemen verilememiştir. İlk olarak Dolmabahçe Sarayı düşünülmesine rağmen sonra bu fikirden vazgeçilmiş ve 19 Temmuz'da Milli Birlik Komitesi'nin aldığı bir kararla yargılamaların Yassıada'da yapılacağı resmen açıklanmıştır. Yassıada'nın tercih edilmesinde Cemal Gürsel etkili olmuştur. Bazı Milli Birlik Komitesi (MBK) üyeleri İstanbul'a bu kadar yakın olan Yassıada'da davaların yapılmasına karşı çıkmışlardır. Onlara göre, gerek İstanbul basını gerekse dünya basını her şeyi görecek ve bir hataları olursa bunlar hemen fark edilecekti. Anadolu'nun ücra bir köşesinde kordonu ve askeri tertibat içinde yapılacak mahkemeleri kimse gerektiği gibi takip edemez, yapılacak kusur ve hatalar da fark olunamazdı. Fakat bu fikir olumlu karşılanmamıştır.

Yassıada sakinlerinin gergin ve merakla bekledikleri yargılanma süreçlerinin ne zaman başlayacağı kesinleşmeden önce tutuklu bulunanların hepsinden Yüksek Soruşturma Kurulu'nun talebi üzerine 14 Mayıs 1950-27 Mayıs 1960 arasındaki on yıllık döneme ait kendileri ile birlikte eş ve çocuklarına ait her türlü harcamalar, alacak ve borçlar, gayrimenkul bilgilerini içeren "Varlık Beyannamesi" istenmiştir. Oldukça detaylı mali bilgileri belgeleriyle birlikte hazırlamak Yassıada sakinlerinin hummalı bir çalışma yapmasına neden olmuştur. Kısıtlı haberleşme imkânlarıyla bazı belgeleri bulmakta zorlanmışlardır.

11 ay, 1 gün sürecek olan Yassıada'daki Yüksek Adalet Divanı Duruşmaları 14 Ekim 1960, Cuma günü başlamıştır. Yargılamalar, eski İtalyan Ceza Kanunu'nu örnek alan Türk Ceza Kanunu hükümlerine göre yürütülmüş ve yargılamaların seyri şöyle olmuştur: 1-İddianamenin okunuşu, 2-Sanıkların hâkimler tarafından sorguya çekilmesi, 3-İddia makamının dinlenmesi, 4-İddia makamı tanıklarının dinlenmesi, 5-Savunma.

Duruşma salonuna önce dinleyiciler alınmış, herkes ellerinde yazılı yerlerine oturtulmuştur. Adadaki Garnizon Kumandanı Albay Tarık Güryay, hazırlıklarla bizzat ilgilenmiştir. Saat 09.00'da herkes duruşma salonundaki yerini almıştır. Salona önce Celal Bayar, ardından Adnan Menderes, bütün bakanlar, Meclis Başkan Vekilleri, 15 kişilik Tahkikat Komisyonu üyeleri ve milletvekilleri sıra sıra girip kendilerine ayrılan yerlere oturmuşlardır. 80'e yakın yerli ve yabancı basın mensubu duruşmaları takip etmiş ve Sanıklar 8 bin dosyalık suçla yargılanmışlardır. Duruşmalar, aleniyet esaslarına göre yapılmış ve üç dile çevrilmiştir.

Osman Kapani, Yüksek Adalet Divanı'nda Anayasayı İhlal Davası'nda yargılanmıştır. Davanın görüşülmesine 11 Mayıs 1961'de başlanılmıştır Bu davanın içeriğini 1950-1960 arasındaki DP iktidarı döneminde keyfi olarak ve parti yararına Anayasada haksız düzenlemelerin yapılmış olması oluşturmaktadır. Haksız ve partizanca düzenlemeler olarak nitelendirilen uygulamalar arasında özellikle vurgulananlar; 14.12.1953 tarihli CHP'nin mallarına el konulması, 1954 seçimleri sonrasında DP'nin kazanamadığı Kırşehir'in 30.6.1954 tarihinde Nevşehir'e bağlı bir ilçeye dönüştürülmesi, 30.6.1954 ve 11.9.1957 tarihlerinde seçim kanununun 35. ve 109. maddeleri değiştirilerek seçme ve seçilme hakkının sınırlandırılması ve 18 Nisan 1960 kabul edilen düzenleme ile Meclis Tahkikat Komisyonu'nun kurulmasıdır. Kapani yargılamalar süresince hukukçu kimliği ile kendi savunmasını yapmış, avukat desteği almamıştır.

Osman Kapani, müebbet ağır hapis cezası istemi ile yargılandığı Anayasayı İhlal Davası'ndaki sözlü savunmasını 9 Haziran 1961'de Anayasayı İhlal Davası'nın 17.Oturumunun 3.Celsesinde yapmıştır. Avukat olması sebebiyle uzun,

ayrıntılı konuşmalar yapan Kapani, kendisine yöneltilen suçlarda bir dahlinin olmadığını, her zaman demokratik kurallara bağlı olduğunu, dikta rejimine gidişin emarelerini hissetmediğini ifade etmiştir: “*Yoklamayı kazanmak suretiyle hemşerilerimin itimat ve teveccühlerine mazhar olarak 1950- 1954 ve 1957’ de mebus seçildim. 22 Mayıs 1954’den 16 Eylül 1955’e kadar üçüncü Adnan Menderes kabinesinde Devlet Vekili olarak bulundum. On senelik teşrii ve icrai hayatımda Demokratik fikirlerle bağdaşmayacak hiçbir hareketim olmadığı gibi şiddetli politikayı teşvik ve derpiş edecek hiçbir konuşmam da mevcut değildir. Hatta bunun aksi olarak 1952 senesinde muhalefetle aramızdaki buzların çözülmesinde belli başlı rol oynadım. O zamanki gazeteler benden sitayişle bahsettiler ve partiler arasındaki siyasi bahar havası tabiri patenti bana aittir ve o zamandan kalmıştır. Sayın Başkanım, dikta rejimini desteklemek gibi bir töhmet altındayız. Dikta rejiminin ne kurulması hakkında bir niyet sezdim, ne de bu yola gidişe şahit oldum. İkinci Dünya Harbinden evvel Faşist İtalya’sında ve Nazi Almanya’sında bulunduğum için dikta rejiminin ne demek olduğunu çok iyi bilirim. Bugünde Demirperde gerisi memleketlerin ve bu arada dikta rejimi ile idare edilmekte olan memleketlerin ne suretle idare edilmekte oldukları malumunuzdur. Sayın Başkanım; literatürde dikta rejimi için çok şeyler söylenmiştir. Hatta ciltlerle kitap yazılmıştır. Fakat bütün Anayasa muhaliflerinin mutabık oldukları bir nokta vardır ki, dikta rejimlerinde serbest seçim mevcut değildir. Serbest seçimin mevcut olmadığı bir yerde Demokrasi vardır denemez. Çünkü, seçim hürriyeti bütün hürriyetlerin anahtarıdır. Şimdi birçok tarifler arasından bir tanesini çekip alalım ve diyelim ki, dikta rejiminde Ordu diktanın yanında ve zabıta onun bir icra organıdır. Hatta çok defa bir terör vasıtasıdır. Dikta rejiminde hürriyetler kısıntılıdır ve hürriyetle mücadele eden kimseleri hâkimler mahkûm ederler.” Kapani, 10 Ağustos 1961’de de 14 sayfalık bir yazılı savunma vermiştir.*

Yüksek Adalet Divanı kararını 15 Eylül 1961 Cuma günü sabah 09.00’da toplanan oturumda açıklamıştır. Kapani, Anayasayı İhlal Suçu kapsamındaki 146/3 ve 173.maddeler hükmünce 5 sene ağır hapis ve kamu hizmetlerinden yararlanmasının yasaklanmasına ve 182 lira 50 kuruş l maktu harcın alınması cezasına çarptırılmıştır.

Kararların açıklanmasından dört gün sonra, 19 Eylül’de Yassıada’dan sivil cezaevlerine nakiller başlamıştır. Müebbet hapse mahkûm olanlar ve idam hükümleri müebbet hapse çevrilenlerden oluşan 43 kişi İmralı Cezaevi’ne yerleştirilmiş, hasta olan 8 kişi İstanbul’daki Askeri hastanelere sevk edilmişlerdir. Kadın milletvekillerinin de aralarında olduğu 297 mahkûm Kayseri Cezaevi’ne, 113 mahkûm ise Adana Cezaevi’ne nakledilmiştir.

Osman Kapani de Kayseri Cezaevi’ne nakledilenler arasında yer almıştır. Kayseri günleri, Yassıada’ya göre daha rahat geçmiştir: “*Kayseri’ye göç ettikten sonra karşılaştığımız manzara bambaşkaydı. Kötü ve katı idareden sonra iyi ve yumuşak bir yönetime intikal etmiştik. Başta cezaevi müdürü ve savcısı olmak üzere bizlere “Beyefendi” diye hitap ediyorlardı. Yassıada’daki görüşme imkânlarından mahrum kalmamıza mukabil, Sayın Bayar’la Kayseri’de içtiğimiz su ayrı gitmiyordu.”*

1962 yılında çıkarılan Af Yasasına kadar Kayseri Cezaevi’nde kalan Kapani, TBMM’de 16 Ekim 1962’de kabul edilen ve 18 Ekim 1962’de Resmi Gazete de yayınlanarak yürürlüğe giren 78.No.lu “*Anayasayı İhlal Suçundan Yüksek Adalet Divanınca Mahkûm Edilenlerin Cezalarının Kısmen Affı Hakkındaki Kanun*” ile Yassıada’daki Yüksek Adalet Divanı’nda Anayasayı İhlal suçundan mahkûm edilmiş olanların aldıkları cezaların kalan kısımlarını emniyet birimlerine haber vermek şartıyla belirli bir yerde ikametle cezaların affedilmesiyle cezaevi günleri sona ermiştir.

Kayseri sonrası kendi mesleği olan avukatlığa dönen Osman Kapani, yeğeni Güneş Karabuda’nın ifadesiyle “Esprili, kültürlü hoş bir adam”dır. Siyasi yasaklarının kaldırılmasından sonra da siyasete girmeyen Kapani, Fransızca, Almanca ve İngilizce bilmektedir. 2 çocuk babası olan Osman Kapani’nin Türkiye Jokey Kulübü üyesi olarak Türk atçılığının

gelişimine de katkısı olmuştur. 20 Şubat 1981'de İzmir'de vefat eden Osman Kapani, 23 Şubat Pazartesi günü İzmir Hacılarıkırı Mezarlığına defnedilmiştir.

Filiz ÇOLAK

KAYNAKÇA

Resmi Yayınlar, Tutanaklar

ARSLAN, Zühtü, **Türk Parlamento Tarihi, TBMM-XI. Dönem 1957-1960**, C 3, TBMM Kültür Sanat Vakfı Yayınları, Ankara, 2011.

ÖZTÜRK, Kazım, **Türk Parlamento Tarihi, TBMM IX.Dönem 1950-1954**, C VII, TBMM Kültür Sanat Vakfı Yayınları, Ankara, 1998.

ÖZTÜRK, Kazım, **Türk Parlamento Tarihi, TBMM X.Dönem 1954-1957**, C II, TBMM Kültür, Sanat Vakfı Yayınları, Ankara 2010.

Milletvekili Genel Seçimleri, 1923-2011, Türkiye İstatistik Kurumu Yayını, Ankara, 2012.

TBMM ALBÜMÜ-1920-2010, C 2(1950-1980), TBMM Kültür Sanat Vakfı Yayları, Ankara, 2010.

Yassıada Zabıtları-V, **Anayasa Davası**, C 1-4 Hazırlayan: Emine Gürsoy Naskali, İstanbul, 2011.

Yüksek Adalet Divanı Kararları, İstanbul-Yassıada 14 Ekim 1960-15 Eylül 1961, Kabalcı Yayınevi, İstanbul, 2007.

TBMM Tutanak Dergisi, 9. Dönem, C: 1, 4. Birleşim, 31.05.1950, s. 87- 89.

TBMM Tutanak Dergisi, 9. Dönem, C: 1, 18. Birleşim, 07.07.1950, s. 453-455.

TBMM Tutanak Dergisi, 9. Dönem, C: 5, 42. Birleşim, 12.02.1951, s. 131.

TBMM Tutanak Dergisi, 9. Dönem, C: 5, 42. Birleşim, 12.02.1951, s. 134.

TBMM Tutanak Dergisi, 9. Dönem, C: 5, 47. Birleşim- 21.02.1951, s. 384-386.

TBMM Tutanak Dergisi, 9. Dönem, C: 6, 59. Birleşim- 02.04.1951, s. 99-100.

TBMM Tutanak Dergisi, 9. Dönem, C: 9, 99. Birleşim, 13.07.1951, s. 159-161.

TBMM Tutanak Dergisi, 9. Dönem, C:12, 32. Birleşim- 28.01.1952, s. 368: 369.

TBMM Tutanak Dergisi, 9. Dönem, C:12, 32. Birleşim- 28.01.1952, s. 372.

TBMM Tutanak Dergisi, 9. Dönem, C: 12, 33. Birleşim, 30.01.1952, s. 416-417

TBMM Tutanak Dergisi, 9. Dönem, C: 13, 44. Birleşim, 22.02.1952, s. 501.

TBMM Tutanak Dergisi, 9. Dönem, C: 13, 48. Birleşim, 26.02.1952, s. 896-897.

TBMM Tutanak Dergisi, 10. Dönem, C: 1, 9. Birleşim, 16.06.1954, s. 198.

TBMM Tutanak Dergisi, 10. Dönem C: 3, 19. Birleşim, 20.12.1954, s. 153.

TBMM Tutanak Dergisi, 10. Dönem, C: 5, 45. Birleşim, 21.02.1955, s. 445-448.

TBMM Tutanak Dergisi, 10. Dönem, C: 5, 45. Birleşim, 21.02.1955, s. 457-461.

TBMM Tutanak Dergisi, 11. Dönem, C: 7, 48. Birleşim, 28.02.1959, s.1374.

TBMM Tutanak Dergisi, 11. Dönem, C: 12, 47. Birleşim, 25.02.1960, s.506-509.

Sürelî Yayınlar

İzmir, 17 Mayıs 1946.

Milliyet, 20.12.1950.

Vatan, 9 Mayıs 1954.

Milliyet, 30.7.1955.

Milliyet, 21 Şubat 1981.

Milliyet, 22 Şubat 1981.

Hatırat, Araştırma Eserleri, Tez

AHMAD, F. ve B. T, **Türkiye’de Çok Partili Politikanın Açıklamalı Kronolojisi 1945-1971**, Bilgi Yayınevi, İstanbul, 1976.

AĞAOĞLU, Samet, **Marmara’da Bir Ada, İpin Gölgesindeki Günler**, Baha Matbaası, İstanbul, 1972.

AĞAOĞLU, Samet, **Yassıada, Kayseri ve Toptaşı Cezaevi Günlükleri**, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2013.

AYDEMİR, Şevket Süreyya, **Menderes’in Dramı**, Remzi Kitapevi, İstanbul, 1976.

BAYAR, Celal, **Kayseri Cezaevi Günlüğü**, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2018.

ÇOLAK, Filiz, **İzmir’de Demokrat Parti’nin Kuruluşu ve Gelişimi(1946-1950)**, EÜ SBE Türkiye Cumhuriyeti Tarihi ABD Basılmamış YL Tezi, İzmir 1995.

ÇOLAK, Filiz, “ İzmir’de 21 Temmuz 1946 Seçimleri ve Demokrat Parti”, **Yeni Türkiye**, c:23-24 / II, Ankara, 1998, s.1013-1024.

ÇOLAK, Filiz, “Türk Siyasi Tarihinde Beyaz İhtilal:14 Mayıs 1950 Genel Seçimleri(İzmir Örneği)”, **Türk İslam Medeniyeti Akademik Araştırmalar Dergisi**, sayı:6, Konya, 2008, s.95-108

ERER, Tekin, **On Yılın Mücadelesi**, Ticaret Postası Matbaası, İstanbul, 1963.

ERER, Tekin, **Yassıada ve Sonrası**, I-II, Rek-Tur Kitap Servisi, İstanbul, 1965.

EROĞUL, **Cem**, **Demokrat Parti Tarihi ve İdeolojisi**, İmge Yayınevi, Ankara, 1990.

ILICAK, Nazlı, **50.Yılında 27 Mayıs Yargılanıyor**, Doğan Kitap İstanbul, 2010.

KARAYAMAN, **Mehmet**, **İsmet İnönü’nün Uşak’ta Taşlanması Olayının İçyüzü**, AKY Yayınları, İstanbul, 2013.

KARPAT, Kemal, **Kısa Türkiye Tarihi, 1800-2012**, Timaş Yayınları, İstanbul, 2012.

ŞENEL, Aymelek, **Demokrat Parti İzmir İl Örgütü (1946-1960): Muhalefetten İktidara Bir Siyasal Partinin**

Yerel Politikası, Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Ana Bilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Manisa, 2018.

ÜLMAN, Hilal, **Kadınlar Koğuşu**, Yassıada, Ankara, 2013

YÜCEL, M. Serhan, **Demokrat Parti**, Ülke Kitapları, İstanbul, 2001.

Yüksek Adalet Divanı Kararları, İstanbul-Yassıada 14 Ekim 1960-15 Eylül 1961, Kabalıcı Yayınevi, İstanbul, 2007

WEIKER, Walter F. **Amerikalı Fransız Rus Gözüyle 1960 Türk İhtilali**, Cem Yayınevi, İstanbul, 1967.

Elektronik Kaynaklar

IX. Dönem Milletvekili Osman Kapani'nin Hal Tercümesi;

https://www5.tbmm.gov.tr/eyayin/GAZETELER/WEB/MAZBATALAR/TBMM/d09/HT_1737_1_9.pdf (ET:10.5.2023).

X. Dönem Milletvekili Osman Kapani'nin Hal Tercümesi;

https://www5.tbmm.gov.tr/eyayin/GAZETELER/WEB/MAZBATALAR/TBMM/d10/HT_1737_1_10.pdf (ET:10.5.2023).

IX. Dönem Milletvekili Osman Kapani'nin Seçim Mazbatası;

https://www5.tbmm.gov.tr/eyayin/GAZETELER/WEB/MAZBATALAR/TBMM/d09/SM_1737_1_9.pdf (ET:10.5.2023).

X. Dönem Milletvekili Osman Kapani'nin Seçim Mazbatası;

https://www5.tbmm.gov.tr/eyayin/GAZETELER/WEB/MAZBATALAR/TBMM/d10/SM_1737_1_10.pdf (ET:10.5.2023).

XI. Dönem Milletvekili Osman Kapani'nin Seçim Mazbatası;

https://www5.tbmm.gov.tr/eyayin/GAZETELER/WEB/MAZBATALAR/TBMM/d11/SM_1737_1_11.pdf (ET:10.5.2023).

KAYA, Asil, "Ekrem Hayri Üstündağ", <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/ekrem-hayri-ustundag-1885-1956/> (ET:13.07.2023).

<https://www.biyografya.com/biyografi/9829> (ET:10.6.2023).

<https://www.izmirilife.com.tr//haber/5823> (ET:10.06.2023)

<http://urumeliler.blogspot.com/2009/02/kapanizadeler-hem-hukumet-hem-muhalefet.html> (ET:10.06.2023).

<https://www.tjk.org/TR/map/News/Page/37595> (ET:10.6.2023).

29/03/2025 tarihinde <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/osman-kapani-1915-1981/?pdf=6327> adresinden erişilmiştir